

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (description research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการกำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด หลังเข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้ป่วยยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาครบขั้นตอนที่ศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดสงขลา และศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี และอยู่ในระยะติดตามผลหลังการบำบัดรักษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยที่ได้รับการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษา ยาเสพติดสงขลา ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี และสำนักงานคุมประพฤติที่มีผู้ป่วยยาเสพติด ซึ่งผ่านการบำบัดรักษาจากศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดสงขลา และปัตตานี ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของโพลิตและฮังเกอร์ (Polit & Hungler, 1999) โดยกำหนดอำนาจการทดสอบขนาดอิทธิพลระดับปานกลางคือ 0.25 กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 126 ราย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling method) ตามคุณสมบัติที่กำหนดดังนี้

1. เป็นผู้ป่วยที่ผ่านการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดสงขลา และศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดปัตตานี
2. อยู่ในระยะเตรียมกลับสู่สังคมและติดตามผล
3. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถติดต่อสื่อสารภาษาไทยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการกำกับตนเอง และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการเลิกยาเสพติด แบ่งเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด และข้อมูลเกี่ยวกับการเลิกยาเสพติดเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำจำนวน 25 ข้อ ข้อมูลส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ ข้อมูลการเสพยาเสพติด คือ ระยะเวลาที่เสพ

ยาเสพติดตัวหลักที่มารับบำบัดรักษา อายุที่ใช้สารเสพติดครั้งแรก สารเสพติดที่ใช้ครั้งแรก ระบบในการเข้ารับการรักษา การตั้งใจในการรักษาเพื่อเลิกยาเสพติด แผนกที่รับการรักษา ชั้นตอนที่รับการรักษา ข้อมูลการเลิกยาเสพติด คือ ประสิทธิภาพในการเลิกยาเสพติด ระยะเวลาที่หยุดได้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกยาเสพติด ข้อมูลของครอบครัว คือ ลักษณะครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้ยาเสพติด รายได้ของครอบครัว และข้อมูลของเพื่อน คือ จำนวนเพื่อนสนิท จำนวนเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด และจำนวนเพื่อนที่สนับสนุนให้เลิกยาเสพติด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการกำกับตนเองเพื่อเลิกยาเสพติดของผู้ป่วยยาเสพติด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการกำกับตนเอง ของ แบนดูรา (Bandura, 1977) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด (ทิพาวดี, 2545; ชงชัย, 2541; สำนักพัฒนา การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2543, 2547) ประกอบด้วย การสังเกตตนเองจำนวน 16 ข้อ การตัดสินใจจำนวน 8 ข้อ และการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองจำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ (0-4) และกำหนดความหมายของค่าคะแนน ดังนี้

- 4 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบมากที่สุด
- 3 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบมาก
- 2 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบปานกลาง
- 1 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบน้อย
- 0 หมายถึง ไม่เป็นจริงสำหรับผู้ตอบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเลิกยาเสพติดของครอบครัว เพื่อนผู้บำบัด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของเฮาส์ (House, 1981) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางสังคม 4 ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ การสนับสนุนด้านประเมินคุณค่า จำนวน 14 ข้อ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารจำนวน 12 ข้อ และการสนับสนุนด้านทรัพยากรจำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ (0-4) และกำหนดความหมายของค่าคะแนน ดังนี้

- 4 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบมากที่สุด
- 3 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบมาก
- 2 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบปานกลาง
- 1 หมายถึง เป็นจริงสำหรับผู้ตอบน้อย
- 0 หมายถึง ไม่เป็นจริงสำหรับผู้ตอบ

การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยการกำกับตนเอง / การสนับสนุนทางสังคมใช้ค่าพิสัยคือคะแนนเฉลี่ยสูงสุดลบคะแนน เฉลี่ยต่ำสุดหารด้วยจำนวนระดับที่ต้องการ (บุญใจ, 2545) ได้ระยะห่างระหว่างช่วงชั้นเท่ากับ 1.33 และแปลความหมายได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 1.33 หมายถึง ผู้ป่วยยาเสพติดมีการกำกับตนเอง / ได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเลิกยาเสพติดระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.34 – 2.66 หมายถึง ผู้ป่วยยาเสพติดมีการกำกับตนเอง / ได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเลิกยาเสพติดระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.67 – 4.00 หมายถึง ผู้ป่วยยาเสพติดมีการกำกับตนเอง / ได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเลิกยาเสพติดระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามได้มีการตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา คือ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดซึ่งมีประสบการณ์ในการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลผู้ป่วยยาเสพติด จำนวน 1 ท่าน นักสังคมสงเคราะห์ 1 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้ป่วยยาเสพติดที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน จากนั้นนำผลมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficients) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามการกำกับตนเองเพื่อการเลิกยาเสพติด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือโดยรวมเท่ากับ 0.87 และรายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการสังเกตตนเอง	เท่ากับ 0.85
ขั้นตอนการตัดสินใจ	เท่ากับ 0.76
ขั้นตอนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง	เท่ากับ 0.90

2.2 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการเลิกยาเสพติด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของเครื่องมือโดยรวมเท่ากับ 0.94 และรายด้านดังนี้

การสนับสนุนด้านอารมณ์	เท่ากับ 0.81
การสนับสนุนด้านการประเมินคุณค่า	เท่ากับ 0.87
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	เท่ากับ 0.90
การสนับสนุนด้านทรัพยากร	เท่ากับ 0.79

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้เก็บข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ ศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกสงขลา ศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกปัตตานี และสำนักงานคุมประพฤติที่มีผู้ป่วยเยสพิติก ซึ่งผ่านการบำบัดรักษาจาก ศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกสงขลา และปัตตานี โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. เสนอโครงการวิจัยผ่านความเห็นชอบจากกรรมการแพทย์และที่ปรึกษาโครงการ
2. ทำหนังสือชี้แจงโครงการวิจัยถึงผู้อำนวยการศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกสงขลา ผู้อำนวยการศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกปัตตานี และผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติที่เกี่ยวข้อง
3. จัดการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เก็บข้อมูลวิจัยถึงรายละเอียดโครงการวิจัยและแนวทางการเก็บข้อมูล โดยมีหนังสือเชิญประชุมถึงผู้บังคับบัญชา

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย และผู้เก็บข้อมูลวิจัย ณ ศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกสงขลา ศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกปัตตานี และสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

1. การเก็บข้อมูลจะเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมโครงการวิจัยและให้พิกษสิทธิ์ก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรแนบกับแบบสอบถามทุกฉบับ
2. ขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด
3. นำแบบสอบถามที่ได้เก็บข้อมูลแล้วมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำมาลงรหัสประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในศูนย์บำบัดรักษาเยสพิติกสงขลา และปัตตานี ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยเคารพสิทธิ ความเป็นส่วนตัว การปกปิดความลับของผู้ป่วย ไม่ต้องลงชื่อในการเข้าร่วมงานวิจัย และนำข้อมูลไปเผยแพร่ในภาพรวม ไม่ระบุผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เนื่องจากผู้ติดยาเยสพิติกเป็นกลุ่มที่ไวต่อความรู้สึก ผู้วิจัยได้แนะนำตัวอธิบายให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ประโยชน์ และระยะเวลาของการทำวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ชี้แจงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ได้ตามความต้องการ โดยจะไม่มีผลต่อการรักษาใดๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยายโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านการกำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมเพื่อเลิกยาเสพติด โดยรวมและรายด้าน โดยนำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ของการสนับสนุนทางสังคม และการกำกับตนเองของผู้ป่วยยาเสพติด โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน